แบบฟอร์ม 1

คู่มือโครงการส่งเสริมการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

โครงการพัฒนาเฮมพ์บนพื้นที่สูงภาคเหนือ

กิจกรรมพัฒนาพื้นที่พิเศษอย่างยั่งยืน

1. ความสอดคล้อง

1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

1.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (15) ด้านพลังทางสังคม

- แผนแม่บทย่อย การเสริมสร้างทุนทางสังคม

2. หลักการและเหตุผล

เมื่อปี พ.ศ.2547 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงมีพระราชเสาวนีย์ ในโอกาสที่เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ภาคเหนือ ณ พลับพลาทรงงาน หมู่ที่ 18 บ้านร่มฟ้าทอง ตำบลปอ อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย และมีพระราชประสงค์ที่จะสนับสนุนให้มีการศึกษาและส่งเสริมเกษตรกรชาวไทยภูเขาปลูกเฮมพ์หรือกัญชง เพื่อนำเส้นใยมาทอเป็นเครื่องนุ่งห่มในครัวเรือน ตลอดจนเพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ และเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชาวไทยเชื้อสายม้ง โดยให้พื้นที่ศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูงจังหวัดเชียงราย (ดอยผาหม่น) เป็นพื้นที่ควบคุมในการจัดทำแปลงทดสอบการปลูกเฮมพ์

ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2565 ได้มีการปลดล็อกกัญชงจากการเป็นยาเสพติด เพื่อใช้ประโยชน์ในการรักษาและดูแลสุขภาพประชาชนในระดับครัวเรือนและสนับสนุนให้เป็นพืชเศรษฐกิจ แต่ยังคงมีการควบคุมการผลิตสารสกัดให้มีคุณภาพมาตรฐาน และมีมาตรการป้องกันการนำไปใช้ในทางที่ผิดโดยเกษตรกรผู้ปลูกเฮมพ์ต้องอยู่ในพื้นที่ได้รับอนุญาตและขึ้นทะเบียนถูกต้องแล้วเท่านั้น (กฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชง (Hemp) พ.ศ. 2563) แต่ชาวไทยเชื้อสายม้งมีความผูกพันและจำเป็นต้องใช้เฮมพ์ในชีวิตประจำวันอย่างขาดไม่ได้ ทำให้เกิดการลักลอบปลูกและใช้ประโยชน์โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ประกอบกับเฮมพ์หรือกัญชงมีลักษณะและคุณสมบัติที่ใกล้เคียงกับกัญชาอย่างมาก บางครั้งแยกกันไม่ออก ทำให้สุ่มเสี่ยงกับการปลูกพืชที่เป็นพืชเสพติด ซึ่งผิดกฎหมายและเป็นอันตรายต่อสังคมและประเทศชาติ จำเป็นต้องชี้แจงส่งเสริมให้เกษตรกรมีความเข้าใจและปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย

กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ร่วมสนองพระราชเสาวนีย์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง โดยส่งเสริมให้เกษตรกรชาวไทยภูเขาปลูกเฮมพ์หรือกัญชงสำหรับการใช้ประโยชน์จากเส้นใยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ และมีแปลงเรียนรู้ต้นแบบสำหรับการศึกษาเรียนรู้ให้แก่ชุมชน ใช้เป็นแนวทางในการปลูกเฮมพ์ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการและปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย การส่งเสริมการปลูกกัญชงบนพื้นที่สูงภาคเหนือเพื่อการผลิตเส้นใยจึงไม่เพียงเป็นการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร แต่ยังเป็นการเชื่อมโยงเกษตรกรรมกับหัตถกรรม

และวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้าด้วยกัน ผ่านกระบวนการผลิตที่เกษตรกรสามารถดำเนินการได้เองภายในชุมชน ตั้งแต่การปลูก การเก็บเกี่ยว การแปรรูปเส้นใย ไปจนถึงการทอผ้าและออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ได้สินค้าที่มีเอกลักษณ์และสามารถสร้างรายได้เสริมให้ครัวเรือนในพื้นที่สูง

3.วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรสามารถปลูกเฮมพ์ (กัญชง) สำหรับการใช้ประโยชน์จากเส้นใยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และเป็นการอนุรักษ์พันธุ์เฮมพ์

2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเส้นใยเฮมพ์ (กัญชง) ให้มีคุณภาพและหลากหลายรูปแบบ

4. เป้าหมาย/พื้นที่ดำเนินการ

เกษตรกรในพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้ปลูกเฮมพ์ (กัญชง) ในพื้นที่ 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก และจังหวัดเชียงราย

5. กิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน

5.1 ส่งเสริมการผลิตเส้นใยและหัตถกรรมจากเฮมพ์

ส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายในการผลิตเส้นใยและหัตถกรรม เพื่อสร้างรายได้เสริมให้แก่เกษตรกร ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชนและพึ่งพาตนเองได้ มีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

1) ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร (เกษตรที่สูง) ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัด รับสมัคร คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ โดยต้องเป็นเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้ปลูกเฮมพ์ และเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง เพื่อเข้าร่วมโครงการ (กลุ่มละไม่น้อยกว่า 20 ราย)

2) จัดทำแผนและหลักสูตรการฝึกอบรม โดยเป็นหลักสูตรที่มาจากผลงานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เช่น หลักสูตรการจัดการฟาร์ม หลักสูตรการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยตามความต้องการของพืช หลักสูตรการผลิตปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ และการผลิตปุ๋ยพืชสด หลักสูตรการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เป็นต้น รวมถึงแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาด สร้างตราสินค้า (Brand) มีเรื่องราวแหล่งกำเนิดของสินค้า (Story) สร้างอัตลักษณ์ให้สินค้ามีความโดดเด่น และมีมูลค่าเพิ่มขึ้น รวมถึงการพัฒนาช่องทางการตลาด เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางการตลาดได้

3) ดำเนินการฝึกอบรมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแผนที่กำหนด

4) ติดตาม เยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำ ประเมินผลการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกรและการนำความรู้ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ ขอให้ดำเนินการประเมินแบบทดสอบก่อนอบรมถ่ายทอดความรู้ฯ (Pre - Test) และประเมินหลังอบรมถ่ายทอดความรู้ฯ (Post - Test) เกษตรกรทุกรายที่เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ฯ

5.2 ส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์เฮมพ์

มุ่งเน้นให้เกษตรกรมีองค์ความรู้ เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปลูกเฮมพ์ สำหรับการใช้ประโยชน์จากเส้นใยอย่างถูกต้องตามกฎหมายและการอนุรักษ์พันธุ์ที่มีคุณภาพ เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสภาพภูมิอากาศในแต่ละท้องถิ่น ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมพื้นที่ การเลือกใช้พันธุ์ที่เหมาะสม การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต ตลอดจนการเก็บรักษาและคัดเลือกเมล็ดพันธุ์เพื่อการขยายพันธุ์ในฤดูกาลต่อไป มีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

1) วางแผนและเตรียมการปลูกเฮมพ์ในพื้นที่ภายในศูนย์ฯ วิเคราะห์สภาพดิน น้ำ และภูมิอากาศ เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการแปลงปลูกที่สอดคล้องกับหลักวิชาการ

2) ส่งเสริมอนุรักษ์พันธุ์เฮมพ์ ให้ถูกต้องตามกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ และถูกต้องตามหลักวิชาการในการคัดเลือกพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา และการเก็บรักษาพันธุ์ เพื่อใช้เป็นแปลงต้นแบบสำหรับการเรียนรู้ของเกษตรกรและผู้สนใจ ทั้งในด้านการผลิต การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ

3) เก็บรวบรวมและจัดทำข้อมูลพื้นฐานของแปลงปลูกเฮมพ์ เพื่อใช้ประโยชน์ทางด้านการศึกษา และการส่งเสริมการผลิตเส้นใยกัญชงด้านต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลทางกายภาพ (เช่น ลักษณะพื้นที่ ดิน น้ำ และภูมิอากาศ) ข้อมูลทางชีวภาพ (เช่น ลักษณะพันธุ์และการเจริญเติบโตของพืช) ข้อมูลทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาวิเคราะห์และใช้วางแผนในการพัฒนาและขยายผลได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

6. ระยะเวลาดำเนินการ

1 ตุลาคม 2568 - 30 กันยายน 2569

7. แผนปฏิบัติงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน	แผนปฏิบัติงาน											
	ปี 2568			ปี 2569								
	ต.ค. 68	พ.ย. 68	ธ.ค. 68	ม.ค. 69	ก.พ. 69	มี.ค. 69	เม.ย. 69	พ.ค. 69	มิ.ย. 69	ก.ค. 69	ส.ค. 69	ก.ย. 69
1. ส่งเสริมการผลิตเส้นใยและหัตถกรรมจากเฮมพ์				←	—	→						
2. ส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์เฮมพ์				←	—	→						

8. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

8.1 ผลผลิต (Output)

เกษตรกร จำนวน 2 กลุ่ม ได้รับการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และการปลูกเฮมพ์เพื่อผลิตเส้นใยได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและตามกฎหมายกำหนด

8.2 ผลลัพธ์ (Outcome)

เกษตรกร ร้อยละ 70 สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาไปปรับใช้ในการปลูกเฮมพ์ได้อย่างมีคุณภาพหลากหลายรูปแบบ และมีรายได้เสริม

8.3 ตัวชี้วัด

เชิงปริมาณ : เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรที่เหมาะสม

เชิงคุณภาพ : เกษตรกรร้อยละ 70 ที่เข้าร่วมโครงการ สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการทำการเกษตรของตนเองและการดำเนินชีวิตได้จริง

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกรผลิตเฮมพ์ตามกระบวนการกฎหมาย และผลิตภัณฑ์จากเส้นใยเฮมพ์ได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน หลากหลายรูปแบบ รวมถึงกลุ่มมีความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้

10. ติดตามและประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ : เกษตรกร ได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรที่เหมาะสม

ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ : เกษตรกรร้อยละ 70 สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการทำการเกษตรของตนเองและการดำเนินชีวิตได้จริง

***** ทั้งนี้ ขอให้รายงานผลการดำเนินงานโครงการฯ ดังนี้**

1) รายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณและผลการดำเนินงานรายไตรมาส **โดยบันทึกในระบบ e-project ทันทีเมื่อดำเนินงานเสร็จสิ้น**

2) รายงานผลการดำเนินงานโครงการ (ทุกกิจกรรม) ตามแบบฟอร์มรายงานผลการดำเนินงานโครงการฯ ที่กำหนด โดยเสนอให้กรมส่งเสริมการเกษตรทราบ ภายในวันที่ 31 สิงหาคม 2569 ทาง E - mail : highland_doae@hotmail.com โดยจัดส่งรายงานในรูปแบบไฟล์ Word และ ไฟล์ PDF ทั้งนี้ ขอให้แนบรูปภาพเป็นไฟล์ JPG มาด้วย

11. หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ

กองส่งเสริมโครงการพระราชดำริ การจัดการพื้นที่และวิศวกรรมเกษตร กลุ่มพัฒนาพื้นที่พิเศษ

1) นางสาวนันทวัน ทองเบ็ญญ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาพื้นที่พิเศษ

2) นางสาวพัชราภรณ์ กอสิงห์ ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

โทรศัพท์ 0 2579 3797 โทรสาร 0 2579 3010

E-mail: highland_doae@hotmail.com